

İsmayılı: dağlara söykənən dağ vüqarlı Lahıc

Rayon mərkəzindən 25-30 kilometr aralıda, Gir-diman çayının sahilində, Babadağın, Niyaldağın, sıldırımlı qayaların əhatəsində ünvanlanıb. On yeddi il bundan əvvəl 1998-ci ildə Lahıc məktəbinin 110 illiyi respublika səviyyəsində qeyd olunan vaxt o zaman rayon təhsil şöbəsinə rəhbərlik edən Fərman Bəşirovla (o bu gün də İsmayılıda YAP rayon təşkilatının fəalıdır) birlikdə getmişdim. Bu dəfə də Lahıca getmək qərarında olduğumu Fərman müəllimə söyləyəndə —Lahıc qədim tarixini bu gün də yaşadır, dillər əzbəridir, amma qəsəbənin sosial siması, tikinti, abadlığı tamam başqalaşmış — dedi. Onu da zarafatyana əlavə etdi ki, o vaxt uca dağların sinəsinə ilan kimi sarılan darısqal qum-çınqılı yoldan çox qorxurdun. İndi o yoldan əsər-ələmət qalmayıb, qəsəbəyə çatmağa 1-2 kilometrə kimi gözəl asfalt yol salınıb.

Xülasə, on yeddi illik ayrılıqdan sonra yolumu yenə Lahıca saldım. Müasir standartlara uyğun çəkilən asfalt yol, yolboyu olan kəndlərdə aparılan sosial quruculuq, tikinti, abadlıq işləri, bir-birindən yaraşlıq, zəngin istirahət guşələri onsuz da əsrarəngiz gözəlliyi ilə adamı heyran edən təbiətə yeni gözəlliklər çələngi bəxş edirdi. Girəcəkdəki “Bazar meydanı” adlanan yerdə yığışan bir qrup ağsaqqalla salamaşmış hal-əhval tutandan sonra Lahıcın bir məşinin hərəkəti mümkün olan sığallı çay daşları döşənən mərkəzi küçəsinin sağ və sol sahilindəki qədim el sənətlərinin nümunələrinin nümayiş etdirildiyi mağazalara baxa-baxa qəsəbə ilə tanışlığa başladıq və ilk tanışlıqdan Fərman müəllimin Lahıcın bu günü barədə söylədiklərinin canlı şahidi olduq. 1980-ci ildən muzey-qoruğa çevrilən Lahıca yaşayıb-yaradan misgərlərin, zərgərlərin, sərtacların, ahəngərlərin, dülgərlərin, xalçaçıların, həkkakların, nəqqaşların, dabbacıların, çəkmə və çarx tikənlərin və sair ustaların yaratdıqları maddi-mədəniyyət nümunələri hazırda da dünyanın ən məşhur muzey və kolleksiyalarını bəziyir. Qəsəbənin rəsmiləri, ziyalıları və ağsaqqalları ilə söhbətimizdən onu da öyrəndik ki, Lahıc XVIII-XIX əsrlərdə Azərbaycanın misgərlik və silah istehsalı mərkəzlərindən olub. Lahıc ustalarının misdən hazırladıqları mürəkkəb və incə naxışlarla bəzədikləri dolça, satıl, sərnici, məcməyi, sərpuç, güyüm, aşı-süzən, kəfkir, kasa, cam, qazan, çıraç və s. məmulatlar Orta Asiyada, Dağıstanda, Gürcüstanda, İranda, Türkiyədə və digər yerlərdə tanınıb. Deyilənə görə, orta əsrlərdə Lahıca 130 sənət növü mövcud olub. Qəsəbədə olarkən daha bir maraqlı faktı da dedilər. Bildirdilər ki, burada min beş yüz-

dən artıq yaşı olan su və kanalizasiya suyu sistemi fəaliyyət göstərir. Mərkəzi küçənin altında bir metr dərinliyində iki kilometr uzunluğunda olan üç səviyyəli kollektor çəkilib. İlk iki səviyyədəki xətlərdə içməli və texniki işlərin görülməsi üçün su axır. Kollektorun aşağı hissəsi çay daşından düzülmüş düzbucaqlı novça hər bir evin həyətinə olan xətlərdən gələn çirkab sular üçün nəzərdə tutulub.

Lahıclılardan heç kim kanalizasiyanın haradan başlayıb harada qurtardığını, hansı prinsiplə işlədiyini bilmir. Otuz beş il bundan əvvəl tarix mədəniyyət qoruğu elan edilən Lahıca bu gün 130-dan çox abidə dövlət tərəfindən mühafizə olunur. Vaxtı ilə Lahıca 7 məhəllə, 7 məscid, 7 hamam, 7 dəyirman olub. Onların bir hissəsi indiyə kimi gəlib çatmışdır.

Vaxtı ilə tikilən evlərin də, ayrı-ayrı sosialyönlü obyektlərin milli ornamentləri nadir təbiəti, xalq sənətkarlığının heç də hər yerdə olmayan maraqlı nümunələri Lahıca nənəki ölkəmizin, eləcə də bütün dünyanın məşhur turist məkanlarından biri kimi tanınıb. İrandan, Rusiyadan, Yaponiyadan, İtaliyadan, İspaniyadan və dünyanın başqa-başqa ünvanlarından gələn turistlərdə Lahıca dərin maraqa oyadır, onlarda əsrlərin sirdaşı barədə zəngin təəssüratlar yaradır.

Bəli, bu elə bir tarixdir ki, uzaq keçmişimiz, dünənimiz üçün nə qədər əziz və əhəmiyyətlidirsə, bu günümüz, sabahımız, elə lap uzaq gələcəyimiz üçün də bir o qədər gərəklidir. Bu tarixi zənginliyin nəticəsidir ki, Lahıc özünün görkəmli adamları ilə dünyaya öz sözünü deyib.

Müstəqil Azərbaycanın əsrarəngiz gözəlliyə malik bir ünvanında aparılan sosial abadlıq, tikintiquruculuq işləri də yetərincədir. Tarixi yaşatmaq və daha da zənginləşdirmək üçün bu gün də Lahıca öz təşəbbüskarlığı, vətənpərvərliyi, qayğı-

keşliyi ilə çalışanlar çoxdur. Hazırda rayona rəhbərlik edən iqtisad elmləri doktoru, professor, üre-yi eli, obası üçün döyünən Mirdaməd Sadıqovun timsalında bunun canlı nümunəsini görürük. Çoxdur bu yolun yolçuları. Elə Lahıcın özündə də. Qəsəbə bələdiyyəsinin sədri Rövşən Əliyev həm də kənddəki orta məktəbdə fizika, informatika müəllimidir. 2009-2010-cu tədris ilində “Ən yaxşı müəllim” müsabiqəsinin qalibi olub, “Əməkdar müəllim” fəxri adına layiq görülüb. Orta məktəblərin 6-cı və 7-ci sinifləri üçün “Fizika” dərslək komplektini hazırlayıb. Hazırda bu komplektin 9-cu sinif üçün olanının üzərində işləyir. Bələdiyyələrə bu il keçirilən seçkilərdə bələdiyyə üzvlüyünə seçilib, sonra da qəsəbə bələdiyyəsinin sədri vəzifəsinə etimad göstərilib. O, Lahıcın görkəmli elm adamlarının yolundan işıq götürdüyünü bildirməklə bələdiyyə sədrliyinə də göstərilən etimadı doğrultmaq üçün əlindən gələni etdiyini söylədi. Son vaxtlar rayonda, o cümlədən qəsəbələrində sosial abadlıq, tikinti sahəsində xeyli işlər görüldüyündən söhbət açaraq dedi:

—Qəsəbəmizdə 15 çarpayılıq müasir tipli yeni xəstəxana binası tikilib istifadəyə verilmişdir. 2014-cü ildə süni örtüklü mini futbol meydançası tikilmişdir. Qəsəbənin küçə və dalanlarına daş döşənmiş, girəcəkdəki tağlı körpüdə yenidənqurma işləri aparılmış, rayon rəhbərliyinin və ağsaqqalların məsləhəti ilə Böyük Vətən Müharibəsi iştirakçılarının xatirəsinə ucaldılan abidə qəsəbənin girişinə köçürülmüşdür.

Bələdiyyə sədri söhbətində onu da bildirdi ki, Lahıc qəsəbəsilə Ərəgit kəndi arasında 1250 kvadratmetr yol qaydaya salınmışdır. Hazırda qəsəbədə icma bazarı tikilir. Əhalinin dəstəyi ilə Ərəgit kəndində 4 kilometr uzunluğunda yeni su xətti

çəkilmiş, Namazgah kəndində dağıdılmış bulaq bərpa edilmişdir. Lahıca gələn mərkəzi su xəttinin “Baba” və “Aqolu” bulaqlarının əsaslı təmiri başa çatdırılmışdır. “Bədəyün” qəbiristanlığının 60 metr hasarı xeyriyyəçilər tərəfindən yenidən inşa olunmuş, Lahıc ərazisində “Xeyir-şər” evi tikilmiş və hazırda burada son tamamlama işləri aparılır.

Qəsəbədə 1 tam orta məktəb fəaliyyət göstərir.

Bu təhsil ocağının yaşı artıq 125-i ötmüşdür. Məktəbin binası nə qədər köhnə olsa da, burada çalışanların zəhməti ilə o, yüksək keyfiyyətlə təmir olunub, sinif və kabinetlər ən müasir tələblər səviyyəsinə gətirilmişdir. Qarabağ uğrunda döyüşlərdə məktəbin 150-dən artıq məzunu döyüşmüş, onlardan 8-i şəhidlik zirvəsinə ucalmışdır. Məktəbdəki zəngin tarix muzeyində bu mövzular geniş əks etdirilir. Məktəbin direktoru Hikmət Haqverdiili respublikanın “Əməkdar müəllimi”, təhsil ocağının özü isə “İlin ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi” adına layiq görülmüşdür.

Yazımızın önündə qeyd etdik ki, Lahıca qədim xalq sənətkarlığının bir çox növləri bu gün də yaşayır öz maraqlı nümayəndələri ilə dünyanı gəzir. Onlardan biri də qədim misgərlik xalq sənətkarlığının daşıyıcısı Nəzər Əliyevdir. Onunla olan söhbətimiz də çox maraqlı alındı.

—Mənim atam da, əmilərim də bu sənətin sahibi olublar. Mən də bu gün onların yolunu davam etdirirəm. Misgərliklə məşğulam. 2-3 emalatxana var. Respublikamızda, həmçinin bir sıra xarici dövlətlərdə, təşkil olunan xalq sənətkarlıq sərğilərinin iştirakçısı olmuşam. Mənim üçün ən yaddaqalan və maraqlısı odur ki, Bakıda keçirilən bir çox sərğilərin demək olar hamısında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Lahıcın xalq sənətkarlığı ilə daha yaxından maraqlanıb və m-

nimlə həmsöhbət olub. Gürcüstanın Sıqnaki şəhərindəki sərğidə də bizim xalq sənətkarlığımız yüksək qiymətləndirilib. 2011-ci ildə Vyanada keçirilən nar festivalında mən də Lahıcın xalq sənətkarlığı nümunələri ilə çıxış etmişəm. 2014-cü ildə isə Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin təşkilatçılığı ilə Parisdə 6-cı rayon deyilən yerdə keçirilən sərğidəki iştirakım da ömrümün ən unudulmaz səhifələrindəndir. 2015-ci ildə Parisdə “Röyal” meydanında yaradılan Azərbaycan şəhərciyində mədəniyyətimizin, xalq sənətkarlığının sərğisində mən də təmsil olunmuş və İsmayılı, Lahıca nümayiş etdirmiş, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva ilə görüşmüşəm.

Tarix-diyarşünaslıq muzeyinin direktoru Maarif Əliyev mövzu ilə bağlı aşağıdakıları dedi:

—Muzeyimiz otuz il bundan əvvəl ictimai əsaslarla yaradılıb, iyirmi beş il əvvəl dövlət statusu alıb. Yeddi şöbəsi, 1324 eksponatı var. Həmin eksponatların hər biri Lahıcın qədimliyini, əsrlərin sınağından vüqarla çıxmasını, dünyaya çıxışını özündə əks etdirir. Bura indiyə kimi 10 min nəfərdən çox adam gəlmişdir. Onların arasında çoxlu sayda xarici qonaqlar da var. Görkəmli tarixçilərdən Fazil Qasimovun, Ayna Əlizadənin, Ombusman Elmira Süleymanovanın, xalq artisti Rəsim Balayevin ürək sözlərində bir fikir də vurğulanır: “Lahıc görkəmli, dünya şöhrətli adamları ilə yanaşı, həm də əsrlərin unudulmaz yadigarı olan xalq sənətkarlığı və sənətkarları ilə bundan sonra da neçə-neçə yüzilliklər ürəklərdə yaşayacaqdır”.

Bəli, bu reallıqdır, dağlara söykənən dağ vüqarlı Lahıc belə olub və tarixdə belə də yaşayacaq.

Rəsim AMANOV,
“Respublika”.

